

*Поліщук Н. В.,
кандидат технічних наук,
доцент кафедри теорії та методики професійної освіти
фізико-технологічного факультету
Рівненського державного гуманітарного університету*

ЗАГРОЗИ СТАНОВЛЕННЮ ТВОРЧО-ДУХОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЕПОХУ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Анотація. У статті з'ясовано філософсько-освітню та соціально-психологічну сутність становлення феномену творчо-духовної особистості в умовах здійснення інформаційно-високотехнологічного науково-технічного прогресу і накреслені шляхи та перспективи успішної реалізації процесу цього становлення. Обґрунтовано що, інформаційно-високотехнологічний науково-технічний прогрес — це важливий етап розвитку цивілізації, який максимально технізує і технологізує життєдіяльність суспільства. Філософія освіти, як і сама освіта, мають протидіяти і усівати негативні впливи інформаційно-високотехнологічного прогресу.

Ключові слова: інформаційно-високотехнологічний науково-технічний прогрес, творчо-духовна особистість, освіта, наука, філософія освіти, філософія науки і техніки, духовне самоствердження, творча самореалізація, духовне життя суспільства, соціально-ціннісна діяльність.

Постановка проблеми. Становлення науково-філософського світогляду творчо-духовної особистості в епоху сучасного інформаційно-високотехнологічного науково-технічного прогресу (ІВТ НТП) являє собою надзвичайно важливий напрямок філософських досліджень, що має свої корені у філософській традиції та відбиває факт зростаючого впливу ІВТ НТП на всі сфери людського життя і, водночас, змушує дещо по-іншому підходити й до розгляду деяких традиційних філософських проблем, зокрема, в філософії науки і техніки та філософії освіти [1, с. 424].

До особливостей сучасних процесів ІВТ НТП можна віднести не тільки суттєве зростання ролі науки, техніки, високих технологій, поліпшення матеріального життєзабезпечення й інформатизації суспільства, але й значне падіння духовності молодого покоління. Сучасний ІВТ НТП можна оцінювати оптимістично і песимістично, але в будь-якому випадку розвиток науки, техніки (особливо комп'ютерної і космічної) та високих технологій, а також інформатизації й інформування, не завжди доброякісного, населення вимагає глибокого вивчення, розуміння та енергійних дій,

направлених на нейтралізацію шкідливих впливів ІВТ НТП, зокрема, й за допомогою зростання якості освіти [2], а за рахунок цього духовності й моральності молоді.

Зі всіх сфер суспільного життя найскладнішою, але водночас і найважливішою для існування соціальних явищ і процесів виявляється духовно-моральне життя суспільства, оскільки саме тут виробляються, закріплюються, вдосконалюються та передаються від покоління до покоління, від людини до людини ті предметні, смислові та ціннісні орієнтири, які необхідні і для життя суспільства, і для життя окремої людини. На сьогоднішній день найважливішим є питання, яку систему освіти і виховання можна вважати оптимальною щодо збагачення духовно-морального потенціалу суспільства. До основних елементів духовно-морального життя відносять усю ту сукупність думок, норм, ідей та принципів, які пов'язані з функціонуванням найважливіших сфер суспільного життя: економічна, правова, духовно-моральна свідомість, мистецтво (ширше — естетична свідомість), архетипи колективного несвідомого [1, с. 364]. Філософсько-освітні аспекти сучасної науки в контексті становлення творчої особистості частково розглянуті в [3].

«Особистість починається із самосвідомості. Самосвідомість — ота ниточка Аріадни, завдяки якій людина стає особистістю, скорочуючи тривалість блукання лабіринтами невідомості, незнання себе, інших людей, складних життєвих обставин, і виходить на дорогу пізнання, самопізнання, самотворення, самореалізації. Для цього їй необхідно збагнути істину, що головне в людині — її духовні чесноти, без яких вона не може стати творцем власної долі» [4, с. 3].

У ХХІ ст. людство вступає з тягарем насущних духовно-моральних проблем, що набрали характеру глобальності в різних аспектах суспільного життя: в економіці, політиці, управлінні, екології, моралі, мистецтві, в духовній культурі взагалі. Серед факторів, що особливо впливають на життєдіяльність сучасного людства і сучасну людську особистість, — сучасний НТП, прискорений НТР

та ІВТ НТП [5]. Відносно наслідків їх впливів на творчу особистість, особливо молодой людини, серед філософів, соціологів, психологів існують різні, часом діаметрально протилежні, думки. Пересічний же людині готується роль пасивного продукту техноструктури, жорстко детермінованого внутрішньою логікою розвитку технічних пристроїв і систем. При цьому не враховується та обставина, що техніка розвивається за своїми, зовсім іншими, ніж людські, законами, в яких гуманістичне начало не має суттєвого значення [6, с. 387]. Також можна констатувати, що нічим не лімітована свобода науки ставить під сумнів майбутнє землян у всій її тотальності [7, с.113-121].

Нагадаємо, що духовність — категорія людського буття, яка виражає його здатність до творення культури та самотворення. Прояснення природи людського буття через категорії дух та духовність означає, що людина може не тільки пізнавати та відображувати навколишній світ, а й творити його [8]. Творчі можливості людини як духовної істоти говорять про те, що окрім мислення вона має ще й вольове відношення до реальності. Дух як взаємодія мислительно-споглядальних та вольових процесів постійно об'єктивується в артефактах, створюючи світ культури молодой людини. Духовність творчої особистості постає як інтегральна категорія, що виражає теоретико-пізнавальну, художньо-творчу та морально-аксіологічну активність людини.

У зв'язку з цим розв'язання досліджуваної проблеми є винятково актуальним. Це впливає із теоретичного уявлення про її сутність та зміст і розглядається як створення відповідних умов для самостійної реалізації молодой людиною своїх творчих задатків, природних можливостей, її суб'єктивно-діяльнісна сторона, внутрішня активність людського індивіда.

Аналіз публікацій та виклад основного матеріалу. Маючи таку здатність, як самосвідомість, молода людина віднаходить своє «Я», котре стає центром її світу в цілому; зрештою, вона досягає розуміння, що це «Я» є іншим ніж усе навколишнє середовище. Особистісне переживання своєї «іншості» вимагає соціокультурного об'єднання з іншими людьми, отже, веде до спілкування, або ширше — комунікації. Самосвідомі людські індивіди не можуть жити поза спілкою з іншими людьми — ні практично, а ні духовно [9]. Універсальним засобом розвитку самосвідомості та спілкування виступає духовність. Вона майже завжди пов'язана з елементами самообмеження в ім'я інтересів інших людей. Духовність людини — буттєвий корелят, що визначає спосіб, рівень і межі впливу його норм на поведінку особистості в реальному людському житті. При зміні суспільно-

економічних формацій змінювалися й умови існування людства, життя і діяльності окремих його членів, а отже, змінювалися принципи і норми духовності як визначника світоглядної культури.

Наука — елемент духовної культури, техніка — матеріальної. Нині прилади, машини (зокрема, комп'ютери) в значній мірі визначають стиль наукового мислення. Комп'ютерна революція, яка прийшла на зміну машинній, маючи потужні можливості, ще не до кінця з'ясовані, породила «рожевий туман», настільки густий, що засліпив очі навіть спеціалістам, які побачили в ній тільки позитивне, а навчальні заклади, включаючи школи, намагаються впровадити комп'ютери якомога швидше і ширше. Між тим комп'ютери приховують у собі фактори, що не тільки допомагають людині, але й руйнують її. Не випадково на Заході ввійшов у вжиток термін «комп'ютерна смерть»: нині комп'ютери претендують на четверте місце серед причин, за якими завчасно помирають люди, але є думка, що в майбутньому комп'ютерам беззастережно буде належати перше місце у цьому аспекті. Дослідження показали, що комп'ютерні технологічні системи містять у собі небезпеку не тільки для фізичного здоров'я, а й небезпеку автоматизації соціальних факторів і дегуманізацію психіки, заміни об'єктивної реальності — віртуальною, а спілкування з живими людьми — спілкуванням з комп'ютерами. Зокрема, навіть особисті знайомства і шлюбні контракти все частіше здійснюються за допомогою комп'ютерів. Все це загострює проблему контролю з боку медиків, психологів, соціологів, педагогів тощо, і не тільки комп'ютерних засобів, а й усієї «індустрії просвітництва». Остання, ще одне із новоутворень, також мало сприяє всебічному розвитку особистості, а розвиток науки, як її ядра, в основному служить утилітарним інтересам ділових кіл суспільства.

Дослідники все частіше ставлять і розв'язують проблеми біологічних й інших наук про природу, суспільство, людину, виходячи з можливостей використання формальних комп'ютерних методів. Крім того, якщо врахувати, що більшість значних наукових досліджень нині проводяться колективами співавторів, то очевидний такий висновок: наукова творчість все більше знеособлюється. Людина не тільки у виробничих процесах, але і в процесах пізнання спілкується з природою за допомогою машин, техніки і технології. Навіть природознавці відчужуються від природи, вважаючи, що таким і є шлях до вищих досягнень наукової думки.

Важливою опорою в педагогічному процесі, яка створює умови для розвитку творчої особистості, згідно С. Карпенчук, є: «Орієнтація на Вищий Абсолют — це орієнтація на Вищий

розум (Всесвітній), духовність (Бог — Дух святий) і Творчість (Бог — Творець), велика об'єднуюча сила всього світотворення, що діє в різних сферах як природного, так і людського середовища» [10, с. 8]. Ще К. Цюлковський стверджував, що людина живе більше життям Космосу, ніж земним життям. Відомий український педагог В. Сухомлинський писав: «Вік математики, чуєш на кожному кроці, вік електроніки, вік космосу... Всі ці вирази не відбивають суті того, що відбувається в наш час. Світ вступає у вік Людини — ось це головне» [11, с. 212]. І від того, якою ця людина хоче бути, яка система її духовних цінностей, сьогодні залежить не тільки її особиста доля, не тільки відповідь для неї самої на найважливіше питання: відбулась вона як особистість, але не буде перебільшенням сказати — доля всього світу. Якраз духовна свідомість виступає сьогодні як інтегративний прояв світоглядної культури і зрілості особистості як громадянина, творця суспільства, достойного Людини. «Втискуючи в голови дітей готові істини, узагальнення, висновки, вчитель часом не дає дітям можливості навіть наблизитись до джерела думки, фантазії, творчості. Не можна позбавляти учня радостей духовного життя», — писав В. Сухомлинський [11, с. 86]. Ідея про навчання учнів роздумів, міркування за допомогою філософії була висунута ще Гегелем і Кантом. Окрім того в сучасній науці говорять про кризу самої системи наших знань, нашої культури і взагалі про кризу людини. Один із проявів цієї кризи полягає в тому, що ті знання, які проголошують з кафедри вузу, часто не мають нічого спільного з тим, які знання і в яких формах функціонують у реальному житті. Існують ніби два потоки знань, майже не зв'язаних між собою. Взаємодія цих потоків мінімальна. Ті знання, до яких педагоги намагаються долучати підростаюче покоління, не тільки формують їх особистий досвід, а часто й зовсім навпаки — навіть сприяють його деградації. В результаті інтелектуальний розвиток не супроводжується духовно-моральним становленням особистості, розглядуваним у логіці процесу становлення і самовизначення молодої людини. В сучасній науці для подолання такої кризи звертаються до ідеї пайдейї (компонент філософсько-освітніх підходів до розвитку й освіти людини), як «гармонійного тілесного і духовного формування молодої людини, яке реалізує всі її здібності та можливості» [12, с. 17].

Отже, криза освіти в постіндустріальному суспільстві, яке вступило в стадію інформаційно-високотехнологічної епохи, викликає тривогу світового гуманітарного співтовариства. Зростає цікавість філософської думки до проблем філософії освіти. Свідченням цьому є XX Всесвітній

філософський конгрес «Пайдейя: Філософія у вихованні людини», який відбувся в 1998 р. в Бостоні (США), Міжнародні філософські конференції: «Пайдейя для XXI ст.» — у Вені (Австрія) в січні 2002 р., «Пайдейя і релігія: Освіта в ім'я демократії» — у Бостоні в березні 2003 р., на яких відмічалось, що за допомогою пайдейї (освіти) можна створити іншу природу людини, якщо спрямувати освіту проти насилля і культивувати в людині розум і духовно-моральну свідомість [13]. Сьогодні у педагогіці на перший план висувуються проблеми виховання культури особистісного самоствердження, толерантності та взаєморозуміння, залучення молоді до різних форм соціально-ціннісної діяльності, з врахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей відповідно до інтересів і духовно-моральних потреб. Розбудова системи освіти, її докорінне реформування мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки, технології (зокрема, інформаційної) і культури на світовий рівень, як і національне відродження, становлення державності та демократизації суспільства в Україні.

Духовний стан суспільства турбує сьогодні всіх, кому небайдужа доля України. Сучасне суспільство переживає «аксіальний шок»: немає сумніву, що підростаюче покоління орієнтується на цінності споживацтва, яке генерує зло [14, с. 14]. Звичайно, пропагування національних цінностей при викладанні різних навчальних дисциплін, сприяє духовному збагаченню особистості учня чи студента. Проте це тільки частина загальнолюдських цінностей, глобальним фактором яких є віра в Бога-Творця, духовні закони якого викладені в Біблії. Як свідчить історія людства, завжди, коли в житті того чи іншого суспільства панує зло, а доброчинність ігнорується, то духовність починають шукати в Богові.

А. Ейнштейн, найвидатніший фізик всіх часів і народів, визнавав, що наука без релігії неповноцінна, а релігія без науки сліпа. Він наголошував на тому, що наука і віра в Бога справляють великий вплив на масову свідомість, на осмислення людиною свого місця в суспільстві та Всесвіті. Його видатний сучасник М. Планк, засновник квантової теорії, говорив: «Релігія і наука аніскільки не виключають одна одну, як це вважали раніше і чого боїться багато наших сучасників; навпаки, вони узгоджуються і доповнюють одна одну». В. Вернадський зазначав: «Нині ми підійшли до великого повороту в історії наукової думки, подібні до якого трапляються не частіше ніж раз на 1000 років і не передбачені минулими поколіннями» [15]. В українських школах поступово вводяться уроки християнської етики. Аналогічний спецсеминар

необхідний і в вузі, особливо у педагогічних і гуманітарних [16]. І хоча формально церква відділена від держави, але суспільство, яке в більшості є віруючими людьми, не можна відокремити від держави, освіти і науки. Поєднання природничих наук (фізики, математики, астрофізики, біології, біофізики, біохімії, психології, екології та ін.), суспільних наук (історії, філософії, педагогіки, психології, культурології та ін.) і віри в Бога допоможе зменшити молодіжний екстремізм, бездіяльність, безнадійність, які породжують насилля, вуличний бандитизм, алкоголізм, наркоманію, з чим явно не справляються освітні й правоохоронні органи, залучити до науки віруючих, бо за панування комуністичної ідеології у віруючих склався стереотип, що наука ворожа Богу.

На траурному засіданні Французької Академії наук, присвяченому трагічній загибелі П'єра Кюрі 19 квітня 1906 р., лауреат Нобелівської премії Анрі Пуанкаре висловився так: «Важливо не те, в якого Бога вірять люди: чудеса творить не Бог, а сама віра в нього». Бог відкрив нам для розумової діяльності лише близько 2,5% мозку, з якими ми ніколи не будемо в змозі пізнати навіть свою частину світу, яку нині називають, певно не точно, Всесвіт, не говорячи вже про інші частини світу. Тому деякі знання з далекого минулого і далекого майбутнього потрібно сприймати на віру, черпаючи їх з Біблії, яку писали вибрані Богом і осяяні, під його впливом, прозрінням люди, віщуючи на віки й тисячоліття. Звичайно, це не є конкретні закони фізики чи іншої науки, а це найбільш загальні відомості про природу і життя людей, які мають бути деталізовані в міру розвитку науки і пізнавальних засобів людства. Біблійний досвід — здобуток світової культури, який вимагає і уважного вивчення, і уважного ставлення.

У [10, с. 8] вказується, що «орієнтація особистісна є явищем і космічним, оскільки це орієнтація на вищу досконалість». І далі, «У вищих сферах філософських і наукових досліджень досконалість тлумачиться як Вищий Абсолют — категорія космічна. Людина за Вернадським, — частина суспільства, особистість — частинка космічного сукупного, яке вона в собі відчуває. Людина лише слуга своєї особистості». Видатний астрофізик Ф. Дайсон сказав: «Наука і релігія — два вікна, через які люди дивляться в надії досягнути таємниці нашого безмежного Всесвіту».

У цілому ж відповідати на питання щодо існування Творця доводиться окремо кожному, прислухаючись до свого внутрішнього голосу. Проте, все ж, визнаючи обмежені можливості науки взагалі у з'ясуванні найпотаємніших проблем людського життя, можемо з розумінням ставитися

до того, що цілий ряд видатних вчених (серед них — лауреати Нобелівської премії) визнавали існування Творця, як всього навколишнього світу, так і різноманітних форм життя на нашій планеті. Наука, безперечно, є однією з опор сучасної цивілізації, але вона й створила чисельні знаряддя знищення людства і всієї планети Земля. Нагадаємо науці, що вона дала людству не тільки мирні супутники, але й атомні та термоядерні бомби. І що буде, коли ці бомби попадуть у руки людей без духовної краси, з аналітичним мозком, але бездуховних? Бездуховна людина, наділена силою руйнування, — що жакливіше за це? Стерті з лиця Землі континенти, загибель цілих народів, знищення цивілізації, в тому числі і знищення самої науки, — всього можна чекати.

Наука зробила руку людини більш сильною, око більш гострим, мозок більш вправним. Вона стерла з обличчя нашої планети чуму і холеру, чорну віспу і жовту лихорадку. Але нехай наука дасть відповідь, якими вакцинаваннями можна вилікувати від жорстокості й байдужості? За якими формулами можна обчислити духовну красу? А без цієї краси, краси духовної, загине життя — ненависть перемаже любов до життя. Академік Д. Лихачов вважає, що однією з найактуальніших проблем для нинішнього суспільства, поряд з соціальними, економічними та іншими, є проблема духовності, без піднесення духовності суспільства ми не розв'яжемо жодних проблем виживання людства.

Віра в Бога дасть розум, нині студентам, а в майбутньому державним діячам, не застосовувати засоби масового знищення в майбутньому. Біблія — книга Бога, також закликає до цього. Пройшло майже 2000 років від того часу і жодної помилки в пророцтвах Біблії не було виявлено, в той час як наукові теорії (наприклад, фізичні картини світу) весь час змінювались.

Отже, віра в Бога і наука сумісні [9], і це аж ніяким чином не заважає творенню науки, за винятком створення нею засобів масового знищення людей і всього живого на Землі. Не меншої шкоди завдала людству і войовничість багатьох релігійних діячів. Сучасне людство, яке вже заглянуло в «похмуру безодню безнадії», розчарувалося в НТП і в своїй переважній більшості охоплено песимістичними настроями. Технофобія, футурошок — страх перед майбутнім став частиною сучасної апокаліптики. М. Бердяєв ще в першій половині ХХ ст. писав, що вся Європа і весь світ вступають у катастрофічний період свого розвитку, що «релігія прогресу є релігія смерті». Величезний процес руйнації в процесах, що відбулися в ХХ ст. надають самому існуванню людини есхатологічних рис, яку характеризують як «безперервну

апокаліптику» (О. Шпенглер та інші філософи-песимісти) [6, с. 392]. Тому важливо активно використовувати гуманістичну роль Бога, зокрема, первісних християнських цінностей у зміцненні в свідомості як віруючих, так і учнів та студентів інших світоглядних орієнтацій, загальнолюдських ідеалів, моралі, духовності, здатності до співпереживання з іншими людьми (якого так не вистачає в наш складний час).

Потрібно до цієї справи долучитися і викладачам вузів. Необхідно розглядати питання про те, як уже в студентські роки молодій людині потрібно готувати себе до гуманної наукової діяльності, як розв'язувати проблеми сучасного природознавства, як стати справжнім, духовним вченим на прикладах найвидатніших вчених різних галузей сучасної науки, як проводити науковий пошук, узагальнювати результати досліджень, як писати в нинішніх умовах духовні курсові, дипломні, магістерські й дисертаційні роботи та впроваджувати їх результати в життя. Також потрібно розглядати загальнонаукові методи емпіричного і теоретичного пізнання, системний підхід тощо [8].

Етичний кодекс творчої людини, її гуманізм, порядність, краса душі, як у дзеркалі, відбиваються у наших відгуках про вчителів і соратників. Але якщо вчення вчителя стає реакційним у нових умовах життя, приходять в очевидне протиріччя з новими здобутками його учня в науці і техніці, які підтверджуються виробничою практикою і практикою життя, то необхідно не принижуючи решту цінних наукових здобутків вчителя, аргументовано, цінуючи людську гідність учителя (інакше ти не став би вченим), доказати наукові переваги і об'єктивну справедливість твоїх висновків.

Великі люди науки, чий імена, як маяки, визначають кращі сторінки історії, осяянь і відкриттів людства на шляху до щасливого майбутнього, були не тільки геніями науки, але і високодуховними людьми. Згадаємо Бруно і Галілея, Ваніні і Сервета, Петруса Рамуса і Дженнера, Тімірязєва і Цюлковського, М. Вавілова, великого генетика, який мріяв на всі часи нагодувати людство, за що й загинув у сталінській тюрмі від голоду за наклепом бузувіра, псевдонауковця Т. Лисенка. Висока духовність і мораль — обов'язковий атрибут в образі творчої людини, наукового генія.

Висновки. Таким чином, акцент на духовно-моральний розвиток творчої особистості та виховання духовної свідомості в умовах сучасної освіти при гармонійному поєднанні з емоційним і фізичним еством людини, може дати бажаний результат і виростити більш успішне і здорове, перш за все душевно і духовно, творче покоління.

Проблема виховання творчо-духовного особистісного самоствердження є актуальною і має

глибокий соціально-педагогічний і філософсько-освітній зміст, оскільки особистість, яка здатна до творчо-духовного самоствердження в напрямках самореалізації, саморозвитку, зможе вільно й успішно поводитися в різноманітних сферах життєдіяльності, самостійно й нетрадиційно мислити, сміливо розробляти власні стратегії поведінки, здійснювати духовно-моральний вибір і нести відповідальність за свої дії і власний розвиток. Це має важливе значення як для самої особистості, так і для суспільства загалом.

Література:

1. Петрушенко В. Л. Філософія [Текст]: в 2-х част. / В. Л. Петрушенко. — Львів: Новий світ, 2000, 2011. — Ч. 1: Світова філософія, фундаментальні проблеми філософії. — Ч. 2: Релігієзнавство, етика та естетика, логіка; [навч. посібник для студентів ВНЗ України III — IV рівнів акредитації]. — 647 с.
2. Корсак К. В. Освітньо-науковий комплекс України і четверта хвиля ноотехнологій / К. В. Корсак // Філософія освіти. Постметодика. — № 5 (96). — 2010. — С. 2–7.
3. Polishchuk N. V. Influence of philosophical-educational aspects of a science on spiritually-moral becoming of youth during an epoch of modern scientific and technical progress // In Modern scientific research and their practical application, edited by Alexandr G. Shibaev, Alexandra D. Markova. — Kupriyenko SV, Odessa, 2013. — Vol. J11311 (the field of Philosophy and Philology). — URL: <http://www.sworld.com.ua/e-jurnal/J11311.pdf>. — Article CID Number J11311-292.
4. Боришевський М. Й. Дорога до себе: від основ суб'єктивності до вершин духовності: [монографія] / М. Й. Боришевський. — К.: Академвидав, 2010. — 416 с. — (Серія «Монограф»).
5. Поліщук Н. В. Науково-технічний прогрес і духовно-моральне становлення молоді / Н. В. Поліщук, М. С. Панченко // Наука. Релігія. Суспільство. — 2010. — № 2. — С. 197–205.
6. Сморж Л. О. Філософія: [навч. посіб.] / Л. О. Сморж. — К.: Кондор, 2004. — 416 с.
7. Філософия: современность и ретроспектива: монография / [авт. кол.: Полищук Н. В., Горбатюк Т. В., Егоров А. Г. и др.]. — Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2013. — 141 с.
8. Поліщук Н. В. Наука і духовність у процесі становлення творчої особистості / Н. В. Поліщук, М. С. Панченко, І. М. Панченко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: [зб. наук. праць]. — Рівне: РДГУ, 2008. — Вип. 39. — С. 42–48.
9. Поліщук Н. В. Науково-технічний прогрес і духовно-моральне становлення молоді: монографія / Н. В. Поліщук. — Рівне: О. Зень, 2012. — 464 с.
10. Карпенчук С. Г. Педагогічний закон у контексті природних законів Всесвіту / С. Г. Карпенчук // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: [зб. наук. праць]. — Рівне: РДГУ, 2005. — Вип. 30. — С. 3–9.
11. Сухомлинский В. А. О воспитании / В. А. Сухомлинский. — М.: Изд. полит. лит., 1973. — 268 с.
12. Чистяков В. В. Системный подход в современной педагогической антропологии / В. В. Чистяков. — Ярославль, 1995. — 198 с.
13. Педагогика и философия образования: реферат [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.bestreferat.ru/referat-210246.html>. — Название с экрана.

14. Оксенюк О. В. Національні цінності як духовний аспект особистості / О. В. Оксенюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: [зб. наук. праць]. — Рівне: РДГУ, 2005. — Вип. 30. — С. 14–17.

15. Поліщук Н. В. В. І. Вернадський і формування інтелектуального потенціалу нації / Н. В. Поліщук, М. С. Панченко, І. М. Панченко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: [зб. наук. праць]. — Рівне: РДГУ, 2008. — Вип. 39. — С. 23–27.

16. Поліщук Н. В. Спецсеминар «Філософсько-освітні засади впливу епохи інформаційно-високотехнологічного науково-технічного прогресу на духовне становлення молоді» / Н. В. Поліщук // Філософсько-теоретичні та практико-зорієнтовані аспекти випереджаючої освіти для сталого розвитку: матеріали ІІ Всеукр. наукової конф., 5-6 грудня 2013 р., м. Дніпропетровськ, ДОІППО. — Частина 1. / Наук. ред. О.Є. Висоцька. — Дніпропетровськ: «Роял Принт», 2014. — С. 74–77.

Поліщук Н.В. Угрозы становлению творчески-духовной личности в эпоху информационно-высокотехнологического научно-технического прогресса и перспективы их решения. — Статья.

Аннотация. В статье выяснена философско-образовательная и социально-психологическая сущность становления феномена творчески-духовной личности в условиях осуществления информационно-высокотехнологического научно-технического прогресса и намечены пути и перспективы успешной реализации процесса этого становления.

Обосновано, что информационно-высокотехнологический научно-технический прогресс — это важный этап развития цивилизации, который максимально технизирует и технологизирует жизнедеятельность общества. Поэтому философия образования, как и само образование, должны противодействовать и устранять эти отрицательные влияния информационно-высокотехнологического научно-технического прогресса.

Ключевые слова: информационно-высокотехнологический научно-технический прогресс, творчески-духовная личность, образование, наука, философия образования, философия науки и техники, духовное самоутверждение, творческая самореализация, духовная жизнь общества, социально-ценностная деятельность.

Polischuk N.V. Threats to becoming of the creative person-spiritual during an epoch of information-highly technological scientific and technical progress and prospect of their decision. — Article.

Summary. In clause the philosophical-educational and socially-psychological essence of becoming of a phenomenon of the creative person-spiritual in conditions of realization of information-highly technological scientific and technical progress is found out and ways and prospects of successful realization of process of this becoming are planned.

It is proved, that information-highly technological scientific and technical progress is an important stage of development of a civilization which it is maximal technization and technologization ability to live of a society. Therefore the philosophy of formation, as well as formation, should counteract and eliminate these negative influences of information-highly technological scientific and technical progress as not the decision of this task pulls behind itself loss by the young man of feeling of stability, beliefs in own creative power, a desorientation in a spiritual life of a society.

Keywords: information-highly technological scientific and technical progress, the creative person-spiritual, formation, a science, philosophy of formation, philosophy of a science and technics, spiritual self-affirmation, creative self-realization, a spiritual life of a society, socially-valuable activity.

Стаття надійшла у жовтні 2016.